

Warszawa, dnia 6 sierpnia 2015 r.

KMP.573.9.2015.MMo

Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Policyjnej Izbie Dziecka w Opolu

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 8 czerwca 2015 r., do Policyjnej Izby Dziecka w Opolu (nazywanej dalej: PID, izbą lub placówką), udali się pracownicy Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* (dalej: KMP): dr Marcin Mazur - zastępca dyrektora Zespołu KMP, Piotr Rafalski (prawnik), dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji) oraz Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny). W wizytacji wzięła również udział przedstawicielka Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu - dr Natalia Kłaczyńska (prawnik).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania zatrzymywanych nieletnich i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Wcześniejsza wizytacja pracowników BRPO w tym zakresie przeprowadzona była w dniach 24 i 26 listopada 2008 r. Raport powizytacyjny nie zawierał wówczas żadnych rekomendacji.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji dotyczących funkcjonowania izby przedstawionej przez nadkom. Józefa Hudowy - zastępcę naczelnika Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu i sierż. sztab. Ewelinę Chmiel - asystenta PID;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń PID, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla nieletnich;

- zapoznaniu się na miejscu z dokumentacją związaną z funkcjonowaniem placówki.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele KMP poinformowali zastępcę naczelnika Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu i pracownika izby o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumentację związaną z funkcjonowaniem placówki oraz zapoznano się z zapisem monitoringu z dni 25-26 maja 2015 roku. Pracownicy BPRO pragną zwrócić uwagę, iż 2 z nadesłanych płyt, nie posiadały programu do odtwarzania filmów, w związku z czym niemożliwe było zapoznanie się z zapisem z kamer nr 1,2,3,4,7,8,9,15,16 w godzinach 11:00-12:00 z dnia 26 maja 2015 r. oraz zapisem z kamery nr 3 w godzinach 5:30-21:47 z dnia 25 maja 2015 r.

2. Legalność pobytu

Izba przeznaczona jest dla 14 osób. W 2014 r. przebywało w niej 210 nieletnich, w tym 165 chłopców i 45 dziewcząt. W 59 przypadkach powodem umieszczenia w PID było podejrzenie popełnienia czynu karalnego [art. 32g § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawie nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382), dalej: u.p.n.]; 150 nieletnich zostało zatrzymanych i umieszczonych w izbie w związku z samowolnym oddaleniem się poza schronisko dla nieletnich, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub zakład poprawczy (art. 32g § 9 u.p.n.). Ponadto 1 nieletni został umieszczony na czas uzasadnionej przerwy w konwoju, albo na czas czynności procesowych (art. 32h § 1 pkt 1 i 2 u.p.n.). W 2015 r. do dnia 31 maja, w placówce umieszczone były 92 osoby. Powód umieszczenia 17 nieletnich wynikał z art. 32g § 1 u.p.n., dla 72 osób był to art. 32g § 9 u.p.n., a 3 nieletnich przyjęto do PID na mocy art. 32h § 1 pkt 1 i 2 u.p.n.

W czasie wizytacji w placówce nie przebywał żaden nieletni.

Analiza protokołów zatrzymania i książki ewidencji nieletnich nie wykazała pobytu wychowanków PID przekraczającego czas wskazany w u.p.n.

3. Personel

Stan etatowy w izbie wynosi 10 osób. Wśród funkcjonariuszy Policji, pełniących służbę w PID, 4 są kobietami. Obsada żeńska wzmocniona jest przez kierownika izby. W placówce na stałe jest dyżurny, a w przypadku umieszczenia nieletniego, dodatkowo 2

funkcjonariuszy Policji pełni nad nim pieczę. Zgodnie z informacjami przekazanymi wizytującym, kierownictwo PID dąży do tego, aby na dyżurze zapewnić obecność pracowników obu płci.

W 2014 roku funkcjonariusze Policji przeszli szkolenie z zakresu *przestrzegania praw człowieka podczas realizacji konwojów i doprowadzeń oraz w trakcie pełnienia służby w policyjnej izbie dziecka*. W tymże roku kierownik izby przeprowadziła ponadto szkolenia: *metody i formy pełnienia służby w policyjnej izbie dziecka ze zwróceniem szczególnej uwagi na dokumentację wymaganą podczas przyjęcia, przekazania, wydania lub zwolnienia nieletniego z policyjnej izby dziecka; rola i zadania dyżurnego izby podczas przyjęcia, przekazania, wydania lub zwolnienia nieletniego z policyjnej izby dziecka-wymagana dokumentacja służbowa; taktyka realizacji zadań przez funkcjonariuszy wydziału konwojowego KWP w Opolu w policyjnej izbie dziecka*. Na uznanie zasługuje szkolenie przeprowadzone w 2015 r. przez Pełnomocnika Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka dla funkcjonariuszy wydziału (w tym personelu PID) z zakresu *przeciwdziałania i dyskryminacji ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością ruchową umieszczanych w policyjnej izbie dziecka i pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia*. Przedstawiciele KMP pozytywnie oceniają wybór tematyki powyższych szkoleń, jednakże warto byłoby wzmocnić wiedzę funkcjonariuszy poprzez dodatkowe szkolenia np. z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm, na co wskazuje pkt 85 Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113), stanowiący, iż *personelowi pracującemu z nieletnimi pozbawionymi wolności, umożliwia się systematycznie szkolenia z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm*.

Zgodnie z informacją przekazaną wizytującym, wobec jednej funkcjonariuszki policji zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające, którego skutkiem była rozmowa dyscyplinująca i wpis do akt na rok. Powodem ukarania był brak dokonywania przez nią kontroli co godzinę oraz brak wpisów w książce przebiegu służby o jej przeprowadzeniu. Powyższe zostało stwierdzone w wyniku kontroli wewnętrznej. Przedstawiciele KMP podkreślają, iż regularne sprawdzanie stanu nieletnich jest podstawą zapewnienia im bezpieczeństwa i jednym z najważniejszych obowiązków pracowników izby.

Na uznanie zasługuje sprawdzanie sposobu pełnienia służby przez personel PID, dokonywane przez kierownika izby, które zwiększa możliwość wykrycia nieprawidłowości w tym zakresie.

4. Warunki bytowe

Izba zlokalizowana jest w piętrowym, wolnostojącym budynku.

Monitoringiem CCTV objęte są sypialnie, jadalnia, świetlica, pole spacerowe. Podgląd dostępny jest na ekranie w dyżurce, w miejscu niedostępnym dla osób trzecich. Zgodnie z informacją przekazaną wizytującym, zapis z monitoringu przechowywany jest ok. 60 dni, następnie obraz jest nadpisywany (przy braku aktywności rejestratora, okres ten się wydłuża).

Do dyspozycji nieletnich przebywających w PID przeznaczono 7 dwuosobowych sypialni, które wyposażone zostały jedynie w materace. Zdaniem przedstawicieli KMP wystrój i wyposażenie pokoi nieletnich należy ocenić jako surowy, spełniający minimalne wymagania. Placówki nie wyposażono w szafki na rzeczy osobiste nieletnich, a na taką możliwość wskazuje § 35 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w *sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* [Dz. U. z 2012 r., poz. 638 (dalej: rozporządzenie)]. Podkreślić jednak należy, że pokoje były czyste, niezniszczone i jasne. Na uwagę zasługuje także informacja udzielona wizytującym, iż w porze nocnej światło w sypialniach jest wyłączone, zapewniając nieletnim nieprzerwany sen.

W izbie wyodrębnione zostało także pomieszczenie izolacyjne, które nie jest używane.

Rzeczy osobiste nieletnich przechowywane są w magazynie depozytowym, do którego wizytujący nie mieli zastrzeżeń.

Nieletni umieszczony z izbie korzysta z własnej odzieży, jednak może otrzymać bieliznę, dres, klapki, piżamę, mydło, szampon, pastę i szczoteczkę do zębów. Wychodząc na świeże powietrze, może skorzystać z kurtki i obuwia.

W magazynie pościeli czystej znajdują się koce, poduszki, pościel, obuwie zastępcze, piżamy uniwersalne, dresy, podkoszulki, majtki i skarpetki. Wizytujący nie

dostrzegli jednak biustonoszy dla dziewcząt, w związku z tym zalecają uzupełnienie o nie wyposażenia magazynu. Magazyn na rzeczy brudne stanowi odrębne pomieszczenie.

Posiłki nieletni spożywają w jadalni wyposażonej w stoły i krzesła. Posiłki dla nieletnich przygotowywane są przez firmę *Willa młynówka*, mającą siedzibę w pobliżu KWP w Opolu. Przywożone są przez patrol policji lub pracownika gospodarczego PID. W celu zaspokojenia pragnienia, nieletni otrzymują herbatę lub wodę mineralną. Pokój do przygotowywania posiłków wyposażony jest w lodówkę i kuchenkę mikrofalową.

Pokoje sanitarne wyposażone zostały w stanowisko prysznicowe, kabinę wc, umywalkę i pisuar. Zastrzeżenia wizytujących wzbudził fakt, iż ze względu na wysokość umieszczenia drzwi w kabinie prysznicowej, nie jest zapewniona intymność dla dziewcząt korzystających z kąpieli. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają usunięcie stwierdzonego uchybienia.

Na terenie izby znajduje się ogrodzony i monitorowany plac spacerowy, z którego nieletni mogą korzystać codziennie, o ile warunki pogodowe na to pozwalają. Uwagę wizytujących wzbudził brak wyposażenia placu w ławkę, na której mogliby spocząć wychowankowie. Nie ma także zadaszenia (nawet częściowego), pod którym nieletnim mogliby się schronić. Przedstawiciele KMP zalecają rozważenie uzupełnienia wyposażenia placu o wskazane wyżej elementy.

5. Traktowanie

W 2014 i 2015 r. do dnia wizytacji nie stosowano wobec nieletnich środków przymusu bezpośredniego, nie miały miejsca wydarzenia nadzwyczajne z udziałem nieletnich, ani nie stwierdzono aktów samoagresji dokonywanych przez wychowanków PID.

Wizytujących poinformowano, że ze względów bezpieczeństwa, wobec nieletnich przeprowadzane jest wnikliwe sprawdzenie, połączone z koniecznością zdjęcia bielizny. Przedstawiciele KMP przypominają w tym miejscu, że przepisy regulujące funkcjonowanie policyjnych izb dziecka wskazują, że nieletni podlega szczegółowemu sprawdzeniu w celu odebrania rzeczy po przyjęciu do izby (§ 4 ust. 2 Regulaminu pobytu w izbie, Załącznik Nr 12 do rozporządzenia, dalej regulamin). W obowiązującym prawie brakuje jednakże dokładnej definicji i określenia na czym polega *szczegółowe sprawdzenie*. Przyjęcie, iż wiąże się ono z rozebraniem osoby zatrzymanej lub poleceniem zatrzymanemu zdjęcia ubrania, mimo iż wydaje się zasadne, jest

niedopuszczalne. Czynność taka ingeruje bowiem w chronione Konstytucją¹ prawo do nietykalności i wolności osobistej, a więc wymaga uregulowania w akcie prawnym rangi ustawowej. Problem ten został poruszony w Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2013. Minister Spraw Wewnętrznych w piśmie z dnia 2 kwietnia 2015 r. (DKSiW-ZPC-0790-2/2014) podzielił stanowisko prezentowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich w przedmiocie konieczności zamieszczenia w akcie prawnym rangi ustawowej przepisów określających czynność szczegółowego sprawdzenia w trakcie przyjmowania i pobytu zatrzymanego (nieletniego) m.in. w PID. Ponadto wszelkie środki bezpieczeństwa (w tym przypadku rozbieranie się), wkraczające tak dalece w wolność i prywatność człowieka, powinny być ograniczone do koniecznego minimum i wyjątkowych sytuacji.

Wątpliwości wizytujących wzbudziła informacja przekazana przez naczelnika Wydziału Konwojowego KWP w Opolu, dotycząca zakazu palenia na terenie PID i odbieraniu nieletnim papierosów. Tymczasem, zgodnie z poleceniem służbowym wydanym przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Opolu z dnia 24 grudnia 2013 r. wyznaczone zostało miejsce do palenia i określone zasady realizacji prawa pełnoletniego wychowanka PID do korzystania z wyrobów tytoniowych. W związku z opisaną rozbieżnością, przedstawiciele mechanizmu zwracają się do kierownika izby z prośbą o wyjaśnienie.

Z informacji uzyskanej od zastępcy naczelnika Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu nie wynika, iż wszystkim nieletnim odbierana jest prywatna odzież. Tymczasem, analiza monitoringu wykazała, iż obie nieletnie, przebywające w PID w dniach 25-26 maja 2015 roku zostały przebrane w odzież zastępczą. W ocenie przedstawicieli KMP taka praktyka jest zbyt daleko idąca. Zgodnie z § 7 pkt 1 regulaminu, *na czas pobytu w izbie nieletni otrzymuje nieodpłatnie odzież, bieliznę i obuwie, odpowiednie do pory dnia i roku, o ile własna odzież nieletniego nie nadaje się do użytku lub jeśli jej używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych. Decyzję w tym zakresie podejmuje kierownik izby lub wyznaczona przez niego osoba.* Przedstawiciele KMP zwracają się do kierownika izby z prośbą o przedstawienie uzasadnienia dla przebrania się nieletnich w dresy tuż po przyjęciu do PID.

---

¹ Art. 41 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.).

6. Prawo do informacji

Regulamin obowiązujący w izbie stanowi załącznik do rozporządzenia. Jego kopie, wraz z adresami instytucji stojącymi na straży praw człowieka, zostały umieszczone na drzwiach pokoi wychowanków.

Podczas przyjęcia do izby nieletni zapoznawany jest z regulaminem, co potwierdza podpisem w karcie zapoznania z regulaminem (dalej: karta). Analiza dokumentu wykazała, iż w pojedynczych przypadkach nie była odnotowywana godzina (w dniach 10 i 14 marca, 20 maja 2015 r.), a przy nazwisku (*dane usunięto*) brakowało daty. Przedstawiciele KMP przypominają o obowiązku rzetelnego wypełniania dokumentacji PID przez personel izby.

Na tablicy informacyjnej udostępniono adres Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, przewodniczącego III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Opolu oraz numer Telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży 116111 i Dziecięcego telefonu zaufania 0 800 12 12 12. Osoby przebywające w PID mogą zapoznać się także z ulotką informacyjną dla osób pokrzywdzonych, stworzoną przez Ministerstwo Sprawiedliwości. W świetlicy udostępnione są ww. adresy, regulamin pobytu w izbie oraz kopia dokumentu regulującego prawa i obowiązki nieletnich.

Na uznanie zasługuje praktyka funkcjonująca w izbie, iż nowoprzybyłym osobom wyświetla się film informacyjny na temat pobytu w PID. Co więcej, kierownik izby organizuje na jej terenie prelekcje dla młodzieży z gimnazjów w Opolu i województwie.

7. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Powiadomienia rodzica o fakcie zatrzymania nieletniego dokonują funkcjonariusze Policji jeszcze przed umieszczeniem w PID. Informacja do sądu przekazywana jest za pomocą faxu z zachowaniem terminu 24 godzin.

Wychowankowie PID mają możliwość realizacji prawa do odwiedzin przez rodziców, opiekunów lub adwokata. Widzenia odbywają się w poczekalni, stanowiącej otwartą przestrzeń obok pokoju dyżurnego izby. Zgodnie z poleceniem służbowym naczelnika Wydziału Konwojowego KWP w Opolu wydanym dnia 3 grudnia 2013 r. odwiedziny przebiegają pod stałym nadzorem dyżurnego izby. W ocenie przedstawicieli KMP, zasada przyjęta w PID jest naruszeniem prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się. Obecność funkcjonariuszy policji podczas odwiedzin rodziców lub opiekunów nieletniego powinna być stosowana tylko w uzasadnionych, wyjątkowych

przypadkach, które mogą godzić w bezpieczeństwo placówki, nieletniego lub osób odwiedzających, lub w sytuacji, gdy sąd wyda pisemne polecenie udzielenia widzenia w obecności personelu izby.

Zgodnie z informacją udzieloną wizytującym, tylko jedna nieletnia korzystała z widzenia z adwokatem podczas przerwy w konwoju.

Przedstawiciele KMP ustalili ponadto, że rozmowy telefoniczne nieletnich odbywają się w dyżurce w obecności pracownika izby. Zdaniem pracowników KMP, konieczne jest wyeliminowanie kontrolowania rozmów telefonicznych nieletnich, ponieważ narusza ona prawo wychowanków do prywatności oraz nie ma umocowania prawnego. Należy bowiem zwrócić uwagę, że u.p.n. nie zawiera przepisów zezwalających na kontrolę kontaktów telefonicznych nieletnich przebywających w policyjnych izbach dziecka. Natomiast art. 49 Konstytucji RP *zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenia może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.*

8. Prawo do ochrony zdrowia

Zgodnie z udzielonymi wizytującym informacjami, badaniom lekarskim przed umieszczeniem w izbie są poddawani nieletni z widocznymi obrażeniami ciała, będący pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających, nieletni żądający przeprowadzenia badania oraz dziewczęta w ciąży.

W części protokołów zatrzymania brakowało informacji o tym, czy nieletni był badany przez lekarza czy też nie (np. *(dane usunięto)* zatrzymany 26 maja 2015 r., *(dane usunięto)* zatrzymany 17 maja 2015 r., *(dane usunięto)* zatrzymany 12 maja 2015 r.). Pracownicy BRPO zalecają zobligowanie funkcjonariuszy policji do odnotowywania badań lekarskich w protokole zatrzymania i dołączanie dokumentacji medycznej, jeśli było ono przeprowadzone.

Pomimo, iż obowiązujące przepisy w zakresie funkcjonowania policyjnych izb dziecka nie określają takiego obowiązku, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stoją na stanowisku, iż każdego nowoprzyjętego nieletniego należy poddawać badaniu lekarskiemu. Podobne zdanie wyraził CPT, w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3].

W przypadku zaobserwowania objawów chorobowych podczas pobytu nieletniego w PID wzywany jest lekarz z Pogotowia Ratunkowego w Opolu, a w razie potrzeby także pielęgniarka. Informacje o interwencjach lekarskich wpisywane są do książki wizyt

lekarskich. W izbie wyodrębniony został pokój lekarski (obecnie stanowiący część dyżurki), jednak badanie odbywa się zazwyczaj w pokoju nieletniego. Praktyką obowiązującą w izbie jest także dowożenie na badanie do poradni przy ul. Krakowskiej.

Na uznanie zasługuje fakt, iż 4 funkcjonariuszy Policji zostało przeszkolonych w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Na wyposażeniu izby jest zestaw do ratowania życia.

9. Oddziaływania kulturalno-oświatowe

Izba dysponuje przestronną świetlicą dla nieletnich, wyposażoną w stoliki i krzesła, sprzęt audiowizualny oraz bibliotekę. Istnieje możliwość korzystania w niej z gier stolikowych oraz ze stołu do gry w *ping ponga*. Rano w świetlicy odbywają się zajęcia dydaktyczne i profilaktyczne w zakresie m.in uzależnień. Jak zostali poinformowani wizytujący, praca dostosowana jest do wiedzy i poziomu rozwoju nieletniego.

Zgodnie ze *szczegółowym porządkiem dnia dla nieletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Opolu* (dalej: porządek dnia), zajęcia z nieletnimi odbywają się codziennie i obejmują: zajęcia kulturalno – oświatowe (w godz. 9.00-11.00, 15.00-16.00) lub sportowo - rekreacyjne (w tych samych godzinach, w zależności od pogody) oraz zajęcia wychowawczo - opiekuńcze, poznawcze i kształtujące umiejętności (w godz. 11.10-13.00), co wydaje się być zapewnieniem odpowiednio zorganizowanego czasu dla nieletnich. Ponadto wychowankowie mają możliwość oglądania programów telewizyjnych dla młodzieży, filmów telewizyjnych lub na DVD. Zastrzeżenia przedstawicieli KMP wzbudziło jednak ujęcie w porządku dnia godzinnych prac porządkowych na terenie obiektu. Pracownicy BRPO nie widzą uzasadnienia dla wprowadzenia obowiązku wykonywania przez nieletnich pracy dedykowanej dla pracownika działu gospodarczego, zatrudnionego w PID przez całą godzinę, w związku z czym zalecają jego wykreślenie.

Przedstawiciele KMP negatywnie oceniają fakt, iż rekreacja nieletnich na świeżym powietrzu ogranicza się do spaceru. Mimo zapewnień poprzedniego kierownika izby, w odpowiedzi na raport reprezentantów mechanizmu, iż zostanie zamontowany kosz do gry w koszykówkę, nieletni mają do dyspozycji jedynie plac spacerowy. Wizytujących poinformowano, iż wychowankowie mogą skorzystać z raketek do badmintonu lub bili latającej.

Największe zastrzeżenia pracowników BRPO wzbudziła analiza monitoringu z dnia 25 maja 2015 r., bowiem nagranie wykazało, iż praktycznie cały dzień nieletnie spędziły w sypialni, śpiąc w pościeli. Przypomnienia w tym miejscu wymaga, iż zgodnie z § 14 ust. 3 pkt. 3 zarządzenia nr 134 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 października 2012 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka (Dz. Urz. KGP. z 2012 r., poz. 59) *do obowiązków wychowawcy w szczególności należy prowadzenie z nieletnim zajęć wychowawczo-opiekuńczych, kulturalno-oświatowych, sportowo-rekreacyjnych oraz nadzorowanie nieletnich podczas prac porządkowych na terenie izby*. Co więcej, na obowiązek udziału wychowanków PID w ww. zajęciach wskazuje także § 9 ust. 1 pkt 8 regulaminu. Ponadto *program i metody zajęć (...) oraz metody wychowawcze stosowane wobec nieletniego muszą być zindywidualizowane, zmierzać do poznania nieletniego i jego środowiska, rozwijania jego zainteresowań, a także umiejętności współżycia w zespole* (§ 9 ust. 2 regulaminu). W ocenie przedstawicieli KMP nie można bowiem uznać, że czytanie gazet i broszur w pokoju przez jedną nieletnią i oglądanie przez 2 godziny filmu w świetlicy przez drugą (również zapoznała się z materiałami udostępnionymi do pokoju) stanowiło wypełnienia definicji zajęć wychowawczo-opiekuńczych czy sportowo-rekreacyjnych. Podkreślenia wymaga także, iż nie brały one udziału w zajęciach na świeżym powietrzu. Przypomnienia w tym miejscu wymagają zalecenia Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), zawarte w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r.², *aby władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: zorganizowanie programu konstruktywnych zajęć dla zatrzymanych dzieci z naciskiem położonym na edukację (§ 44) oraz podjęcie wysiłków w celu zapewnienia codziennych ćwiczeń na powietrzu dla osób znajdujących się przez dłuższy czas w (tj. 24 godz. i dłużej) w policyjnych celach (§36)*. Pracownicy BRPO zalecają organizowanie zajęć dla wychowanków PID, zgodnie z przyjętym w izbie rozkładem dnia.

10. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Przedstawiciele KMP zwracają uwagę, iż budynek, w którym ulokowana jest placówka, posiada bariery architektoniczne w postaci schodów oraz nie ma żadnego

---

² (Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3.

dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. W związku z tym, że istnieje możliwość umieszczenia takich osób w izbie, pracownicy BRPO zalecają odpowiednie zmodernizowanie PID podczas najbliższego remontu, zapewniając swobodę poruszania się osób na wózku inwalidzkim. Należy zauważyć, iż zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę dnia 6 września 2012 roku Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona dnia 13 grudnia 2006 roku w Nowym Jorku (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169) - aby umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie w wszystkich sferach, Państwa strony podejmą odpowiednie środki obejmujące rozpoznanie i eliminację barier w zakresie dostępności budynków (art. 9 ust. 1 Konwencji).

Podczas rozmowy wstępnej wizytujący uzyskali informację, iż nieletni przebywający w PID, który poruszał się o kulach ze względu na złamaną nogę, mógł z nich korzystać jedynie w celu przejścia z jednego pomieszczenia do drugiego. Przedstawiciele KMP rozumiejąc względy bezpieczeństwa podkreślają, iż wychowanek powinien mieć możliwość samodzielnego poruszania się także w obrębie sypialni, dlatego odbieranie kul oceniają jako nadmierną restrykcję.

11. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *OPCAT*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

Kierownikowi Policyjnej Izby Dziecka w Opolu:

1. wykreślenie z rozkładu dnia obowiązku wykonywania przez nieletnich prac porządkowych;
2. organizowanie zajęć wychowawczo-opiekuńczych, kulturalno-oświatowych, sportowo-rekreacyjnych dla wychowanków PID, zgodnie z przyjętym w izbie rozkładem dnia;
3. umożliwienie stałego korzystania z kul łokciowych nieletnim, którzy tego wymagają;
4. zobowiązanie pracowników izby do rzetelnego wypełniania karty zapoznania z regulaminem;
5. poszerzenie oferty szkoleń dla pracowników izby;
6. rozważenie doposażenia sypialni dla nieletnich w szafki;

7. umożliwienie odwiedzin nieletniego przez rodziców z poszanowaniem prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się, chyba, że sąd uzna, że jest to niezbędne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku toczącego się postępowania;
8. umożliwienie nieletnim korzystania z telefonu z poszanowaniem prawa prywatności i poufności rozmowy;
9. zapewnienie intymności nieletnim korzystającym z prysznicza;
10. rozważenie doposażenia placu spacerowego w ławkę, częściowe zadaszenie, elementy urozmaicające rekreację nieletnich na świeżym powietrzu;
11. uzupełnienie wyposażenia izby o biustonosze dla nieletnich dziewcząt;
12. dostosowanie placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Ponadto przedstawiciele KMP zwracają się do kierownika izby z prośbą o wyjaśnienie kwestii palenia wyrobów tytoniowych przez pełnoletnich wychowanków PID, jak również przedstawienie uzasadnienia dla przebrania się nieletnich w dresy tuż po przyjęciu do PID.

Pracownicy BRPO proszą także o nadesłanie nagrań z monitoringu kamer nr 1,2,3,4,7,8,9,15,16 w godzinach 11:00-12:00 z dnia 26 maja 2015 r. oraz zapisem z kamery nr 3 w godzinach 5:30-21:47 z dnia 25 maja 2015 r. wraz z programem do odtwarzania filmów.

Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Opolu:

1. zobowiązanie funkcjonariuszy policji do odnotowywania w protokołach zatrzymania kwestii przeprowadzania badań lekarskich;
2. udzielenie wsparcia finansowego na realizację zaleceń, które tego wymagają.